

بررسی رضایتمندی فارغ التحصیلان کارشناسی پرستاری دانشکده پرستاری بروجن نسبت به رشته تحصیلی خود

احمد برجیان بروجنی*، سلیمه رئیسی*، سیف الله برجیان بروجنی**، شاهین منصوری***

دریافت: ۸۹/۸/۹، پذیرش: ۸۹/۱۲/۱۵

چکیده:

مقدمه و هدف: دانش آموختگان پرستاری نیز یکی از گروههای کادر درمانی هستند که در خدمت به تامین سلامت جامعه دارای اهمیت بوده و رضایتمندی دانش آموختگان آن در دستیابی به اهداف استراتژیک این رشته دارای اهمیت است، بنابراین هدف این پژوهش بررسی میزان رضایتمندی دانش آموختگان کارشناسی پرستاری دانشکده پرستاری بروجن، از رشته تحصیلی خود طی سالهای ۱۳۸۴-۱۳۷۴ بوده است.

روش کار: در این مطالعه مقطعی و توصیفی - تحلیلی، نمونه گیری به روش سرشماری انجام شد و تمامی ۱۶۶ نفر فارغ التحصیلان ده دوره کارشناسی پرستاری دانشکده پرستاری بروجن (مشمول بر ۱۰۸ نفر زن و ۵۸ نفر مرد) بررسی شدند. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه خود ساخته و تایید شده ای بود که حاوی مشخصات دموگرافیک و سایر سوالات مبتنی بر اهداف تحقیق بوده است. داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۱۱/۵ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

نتایج: این بررسی نشان داد، ۶۹/۲۸ درصد از افراد مورد مطالعه با وجود اعلام سختی رشته و شغل پرستاری، از این حرفه را ضی و ۳۰/۷۲ درصد ناراضی بوده اند و در این مورد بین نظر خانمها و آقایان اختلاف آماری معنی داری مشاهده نشد (P=۰/۹۴۹). همچنین نتایج نشان داد که، ۶۶/۸۷ درصد از افراد با وجود اعلام متوسط بودن حقوق دریافتی، از درآمد شغل پرستاری راضی و ۳۳/۱۳ درصد ناراضی بوده اند و در این مورد نیز اختلاف آماری معنی داری بین نظر آقایان و خانمها مشاهده نگردید (P=۰/۲۶۶). در بررسی اعلام نظر افراد نسبت به سختی شغل پرستاری، مشخص شد که خانمها نسبت به آقایان شغل پرستاری را سخت تر اعلام کرده اند (P<۰/۰۰۱).

نتیجه نهایی: اکثریت افراد مورد مطالعه با وجود درآمد متوسط و مشکلات کاری و حرفه ای، از این شغل و حرفه پرستاری راضی بوده اند، که این موضوع میتواند نشان دهنده علاقمندی آنها به کار تیمی و خدمت به سلامت جامعه باشد.

کلید واژه ها: پرستاری / دانش آموختگان / رضایتمندی

مقدمه:

رشته و شغل پرستاری و قدردانی از پرستاران، پیشرفت و توسعه شغل پرستاری، ایجاد امنیت شغلی و حقوق مناسب، از مهمترین عوامل مؤثر در ایجاد انگیزه برای دانشجویان و دانش آموختگان این رشته تحصیلی میباشند (۱). رضایتمندی شغلی شاخص بسیار مهمی برای پرسنل مراکز بهداشتی و درمانی جهت امنیت شغلی آنها و افزایش سطح کمی و کیفی ارائه خدمت به مراجعین است و

کارشناسی پرستاری یکی از رشته های تحصیلی دانشگاههای علوم پزشکی کشور است که سالانه تعدادی از داوطلبین کنکور سراسری در آن پذیرفته شده و مشغول به تحصیل میگرددند و مانند سایر رشته های تحصیلی، دولت و مردم منابع مالی، امکانات و نیروی انسانی قابل توجهی را صرف آن می نمایند. شناخت و معرفی صحیح

* کارشناس پرستاری دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد

** عضو هیأت علمی گروه میکروب، ویروس و ایمنی شناسی دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد (borjijan_s37@yahoo.com)

*** کارشناس ارشد آمار زیستی مرکز آمار دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد

دانشکده های دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد است که از سال ۱۳۷۰ فعالیت آموزشی خود را براساس مجوز رسمی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی کشور شروع نموده و تاکنون ادامه دارد. حجم نمونه عبارت بود از ۱۶۶ نفر دانش آموختگان کارشناسی پرستاری، شامل ۱۰۸ نفر زن و ۵۸ نفر مرد، و نمونه گیری به روش سرشماری انجام شد. ابزار گرد آوری داده ها، پرسشنامه خود ساخته ای بود که اطلاعات دموگرافیک افراد مورد مطالعه شامل مشخصات فردی، جنسیت، مشخصات تحصیلی، وضعیت ادامه تحصیل، وضعیت اشتغال، میزان رضایت از رشته و شغل پرستاری، دیدگاه افراد نسبت به میزان سختی شغل پرستاری و همچنین دیدگاه آنها را نسبت به درآمد پرستاری را مورد سوال قرار میداد. روایی این پرسشنامه مورد تایید چهار نفر از اعضای هیئت علمی و مدرسین دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد قرار گرفت و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۲ بدست آمد که نشاندهنده ضریب اطمینان پرسشنامه می باشد. شرح انجام مطالعه به این صورت بود که ابتدا با همکاری معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد و مسئولین دانشکده پرستاری بروجن لیست اسامی و آدرس دانش آموختگان مورد نظر در یافت شد و پرسشگر پس از مراجعه حضوری یا تلفنی به هر یک از افراد، در ابتدا در مورد موضوع تحقیق با ایشان صحبت می نمود و پس از کسب رضایت نسبت به پاسخ به سوالات، پرسشنامه را در اختیار آنها قرار میداد یا از آنها سوال مینمود و پاسخها دقیقاً در محل مربوطه درج می گردید. پس از تکمیل پرسشنامه ها، مجموعه داده ها جمع آوری، دسته بندی و توصیف شده و سپس براساس اهداف اصلی و فرعی تحقیق با استفاده از آزمون آماری مجذورکای و استفاده از برنامه نرم افزاری SPSS 11.5 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

نتایج:

در تحقیق انجام شده فوق، طبق جدول ۱، ۱۶۶ نفر دانش آموختگان کارشناسی پرستاری، مشتمل بر ۱۰۸ نفر زن و ۵۸ نفر مرد مورد مطالعه قرار گرفتند. که بررسی

ماهیت شغلی، کار تیمی و حس همکاری و رقابت بین کارکنان از عوامل موثر بر آن تلقی شده و توجه مسئولین به بهبود شرایط کاری و حقوق پرسنل باعث افزایش رضایتمندی کارکنان به شغل مربوطه خواهد بود (۲). از طرف دیگر کمبود حمایت مسئولین از پرستاران و فقدان شرایط مناسب برای توسعه علمی و مهارتهای فردی و انجام تحقیقات باعث کاهش رضایتمندی پرستاران از شغل خود می شود (۳). در بررسی انجام شده بر وضعیت اشتغال به کار فارغ التحصیلان مدارک پزشکی دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی اصفهان طی سالهای ۱۳۷۰ تا ۱۳۷۵، اعلام شده است که درصد بالای اشتغال به کار فارغ التحصیلان تاثیر بسزائی در روحیه دانشجویان فعلی رشته مربوطه دارد تا با علاقه و جدیت بیشتر و امید به آینده از نظر شغلی، به تحصیل خود ادامه دهند (۴). از آنجائیکه این موضوع در اغلب رشته های تحصیلی و مشاغل تاثیر مشابه دارد بنا بر این هدف از انجام این پژوهش این بود که با توجه به اهمیت شغل پرستاری در خدمت رسانی به بیماران و ارتقاء سطح سلامت جامعه، میزان رضایتمندی ده دوره از دانش آموختگان کارشناسی پرستاری دانشکده پرستاری بروجن که یکی از دانشکده های مصوب وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی کشور و از مجموعه دانشکده های دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد است را، نسبت به رشته تحصیلی، شغل و درآمد پرستاری و همچنین نظر آنها را نسبت به میزان سختی این حرفه بررسی نماید. انتظار می رود نتایج حاصل از این مطالعه بتواند جهت افزایش انگیزه و علاقه کارشناسان پرستاری به رشته تحصیلی و حرفه خویش و بهبود سطح خدمت به جامعه و کشورمان، مورد بهره برداری قرار گیرد.

روش کار:

این تحقیق از نوع مطالعه مقطعی بوده که به روش توصیفی - تحلیلی انجام گردید. جامعه مورد مطالعه عبارت بود از تمامی ده دوره دانش آموختگان کارشناسی پرستاری دانشکده پرستاری بروجن که از ابتدای بهمن ۱۳۷۴ تا پایان دیماه ۱۳۸۴ فارغ التحصیل شده بودند و در مطالعه شرکت داده شدند. این دانشکده از مجموعه

در رابطه با اعلام نظر در مورد میزان سختی شغل پرستاری و بر اساس جدول ۳ مشاهده گردید که ۸۹/۱۶ درصد از کل افراد در مقابل ۱۰/۸۴ درصد آنها، شغل پرستاری را سخت دانسته اند، و نتایج تفکیکی حاکی از این است که دانش آموختگان زن با ۹۵/۳۷ درصد در مقابل دانش آموختگان مرد با ۷۷/۵۹ درصد، شغل پرستاری را سخت تر اعلام کرده و طبق آزمون آماری انجام شده، بین جنسیت دانش آموختگان و نظر آنها در مورد سختی یا آسانی شغل پرستاری اختلاف آماری معنی داری مشاهده شد ($P < 0/001$).

جدول ۳: توزیع فراوانی و فراوانی نسبی فارغ التحصیلان بر حسب جنس و نظر ایشان در مورد میزان سختی شغل پرستاری

جنس	نظر نسبت به سختی شغل		جمع
	معتقد به سخت بودن	معتقد به سخت نبودن	
	شغل پرستاری	شغل پرستاری	
مرد	تعداد ۴۵	تعداد ۷۷/۵۹	تعداد ۱۲۲
زن	تعداد ۱۰۳	تعداد ۹۵/۳۷	تعداد ۱۹۸
جمع	تعداد ۱۴۸	تعداد ۸۹/۱۶	تعداد ۲۳۶

بحث:

یکی از مهمترین عواملی که باعث ایجاد علاقه و انگیزه دانشجویان به رشته تحصیلی دانشگاهی خود و همچنین رضایتمندی دانش آموختگان از شغل مربوطه می باشد، میزان رضایت از عنوان رشته تحصیلی و شغل مربوطه، موقعیت اجتماعی، در آمد و میزان سختی آن رشته و شغل می باشد. در مطالعه انجام شده توسط غفاریان و همکاران، امید به آینده شغلی، دسترسی به امکانات تحصیلی در دوره دانشگاهی، امید به ادامه تحصیل در سطح بالاتر و ازدواج از مهمترین عوامل رضایت تحصیلی دانشجویان بیان شده است (۵)، همچنین در مطالعه ای که در کشور چین انجام شده، به این نتیجه دست یافته اند که ماهیت مشاغل بهداشتی و درمانی در خدمت به جامعه و بیماران و شرکت کارکنان کادر درمانی در کار تیمی، از عوامل رضایتمندی کارکنان بوده و در مواردی که میزان حقوق و شرایط محیط کار

نتایج در خصوص رضایت از رشته پرستاری نشان داد، ۷۵ نفر از دانش آموختگان زن از این رشته راضی و ۳۳ نفر از ناراضی بوده اند. و از بین دانش آموخته مرد، ۴۰ نفر از رشته پرستاری راضی و ۱۸ نفر ناراضی بوده اند، در مجموع نتایج نشان داد که ۶۹/۲۸ درصد از افراد در مقابل ۳۰/۷۲ درصد، از رشته و شغل پرستاری راضی بوده اند و بر طبق آزمون آماری مربوطه، بین رضایتمندی از رشته و شغل پرستاری و جنسیت فارغ التحصیلان اختلاف معنی دار آماری مشاهده نشد ($P = 0/949$).

جدول ۱: توزیع فراوانی و فراوانی نسبی فارغ التحصیلان بر حسب جنس و رضایت مندی از رشته و شغل پرستاری

جنس	رضایتمندی		جمع کل
	راضی از شغل پرستاری	ناراضی از شغل پرستاری	
	تعداد	درصد	تعداد درصد
مرد	تعداد ۴۰	درصد ۶۸/۹۷	تعداد ۵۸ درصد ۱۰۰
زن	تعداد ۷۵	درصد ۶۹/۴۵	تعداد ۱۰۸ درصد ۱۰۰
جمع	تعداد ۱۱۵	درصد ۶۹/۲۸	تعداد ۱۶۶ درصد ۱۰۰

بر اساس یافته های جدول ۲، از بین ۱۰۸ نفر دانش آموختگان زن، ۶۹ نفر از درآمد پرستاری راضی و ۳۹ نفر ناراضی بوده اند و از بین مجموع ۵۸ نفر دانش آموخته مرد، ۴۲ نفر از درآمد پرستاری راضی و ۱۶ نفر ناراضی بوده اند، کل نتایج این جدول نشان دهنده این موضوع است که ۶۶/۸۷ درصد از مجموع افراد مورد مطالعه، در مقابل ۳۳/۱۳ درصد، از درآمد شغل پرستاری رضایت داشته اند و بر اساس آزمون آماری انجام شده، بین رضایتمندی از درآمد شغل پرستاری و جنسیت پرستاران اختلاف معنی دار آماری مشاهده نشده است ($P = 0/266$).

جدول ۲: توزیع فراوانی و فراوانی نسبی فارغ التحصیلان بر حسب جنس و رضایتمندی از درآمد پرستار

جنس	رضایتمندی		جمع
	راضی از درآمد پرستاری	ناراضی از درآمد پرستاری	
	تعداد	درصد	تعداد درصد
مرد	تعداد ۴۲	درصد ۷۲/۴۱	تعداد ۵۸ درصد ۱۰۰
زن	تعداد ۶۹	درصد ۶۳/۸۹	تعداد ۱۰۸ درصد ۱۰۰
جمع	تعداد ۱۱۱	درصد ۶۶/۸۷	تعداد ۱۶۶ درصد ۱۰۰

پرستاران خواهد شد (۷). نتایج جدول ۲ تحقیق ما نیز نشان داده است که ۶۶/۸۷٪ از افراد مورد مطالعه و بدون اختلاف معنی دار آماری بین زنها و مردها، درحالیکه درآمد پرستاری را متوسط می دانستند، ولیکن از این درآمد اعلام رضایت کرده اند، که این موضوع می تواند حاکی از علاقه مندی آنها به ماهیت شغل پرستاری، مشارکت در کار تیم درمانی جهت خدمت به بیماران و امید به ادامه تحصیل و ارتقاء علمی و مهارتی و مدرک تحصیلی خود باشد. در پژوهش مشابهی که در شهر خوی در رابطه با بررسی انگیزه و رضایت پرستاران در بیمارستانهای این شهر انجام شده است، نیز نتیجه گیری شده که مشکلات اقتصادی از شایعترین مشکلات کارکنان بوده و ۲۴٪ افراد مورد آن مطالعه از این مشکل رنج می برده و ۸۸٪ افراد کمبود امکانات و وسایل را باعث نارضایتی شغلی خویش اعلام کرده اند (۸). بنابراین توجه به امور معیشتی و اقتصادی کارکنان این حرفه و ارتقاء سطح درآمد و حقوق آنها میتواند باعث افزایش رضایت و بازده کاری ایشان در خدمت به جامعه گردد. در مطالعاتی که در ایرلند و ژاپن، در رابطه با سختی و میزان استرس شغل پرستاران بعمل آمده، استرس و فشار روحی را به عنوان یک عامل مهم از سختی این شغل معرفی کرده و نتیجه گیری نموده اند که گرچه میزان استرس در بخشهای مختلف بالینی بیمارستانها تا حدودی تفاوت داشته است، ولیکن این مشکل در برخورد با هر دونهوع بیماران بستری و سرپایی در پرستاران مشاهده شده است (۹،۱۰). نتایج جدول ۳ پژوهش حاضر نیز در رابطه با نظر افراد در مورد میزان سختی شغل پرستاری، نشان داده است که، ۸۹/۱۶ درصد، شغل کارشناسی پرستاری را سخت و ۱۰/۸۴ درصد این شغل را آسان یا نیمه سخت دانسته اند.

نتیجه نهایی:

بنابراین میتوان نتیجه گرفت که اغلب کارشناسان پرستاری به لحاظ علاقه به ماهیت این شغل و خدمت به جامعه، استرس، مشکلات و نارساییهای موجود و ناکافی بودن درآمد شغل پرستاری را تحمل نموده و با رضایت به

بهتر بوده است، به همان نسبت رضایت پرسنل از کار خود نیز بیشتر بوده و توجه مسئولین به رضایتمندی، آسایش و امنیت شغلی و درآمد حقوقی کارکنان، موجب افزایش سطح کارائی آنها و رضایت گیرندگان خدمت میگردد (۲). در این تحقیق، نتایج و مندرجات جدول شماره ۱ نشان داد که ۶۹/۲۸٪ از فارغ التحصیلان کارشناسی پرستاری مورد تحقیق از ماهیت رشته و شغل پرستاری رضایت داشته و ۳۰/۷۲٪ رضایت نداشته و اختلاف معنی دار آماری بین دانش آموختگان زن و مرد در این خصوص مشهود نبوده است، بنا براین میتوان نتیجه گیری نمود که چنانچه عوامل و تسهیلات موثر در افزایش رضایتمندی تحصیلی و شغلی نامبرده شده بالا برای دانش آموختگان پرستاری برنامه ریزی و فراهم گردد، پیرو آن رضایتمندی و سطح کارائی دانشجویان و دانش آموختگان پرستاری در هر دو گروه زنها و مردها نیز افزایش خواهد یافت، و در مقابل چنانچه شرایط و تسهیلات لازم فراهم نگردد یا مدیریت امور برنامه ریزی مناسبی را در این زمینه نداشته باشد، موجب نارضایتی تحصیلی و شغلی و در نهایت موجب کاهش انگیزه و علاقه افراد برای خدمت به سلامت جامعه خواهد گردید، در همین زمینه در پژوهش مشابه انجام شده در اصفهان بیان شده است که مدیرانی که حداقل کار آیی و موفقیت را دارند معمولاً از کار خود راضی نبوده و نگرش های منفی خود را به کارمندان هم منتقل می کنند که نتیجه آن کاهش روحیه افراد، غیبت های زیاد و افزایش تقاضای جابجایی کارمندان، بخصوص کارمندان توانا می شود و نارضایتی شغلی میتواند منجر به ترک خدمت و غیبت از کار و آسیب به سلامت روحی پرسنل گردد (۶). در تحقیق دیگری که در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در خصوص ارزشیابی برنامه آموزشی کارشناسی پرستاری انجام شده است، تغییر واحدهای درسی و محتوای برخی از دروس که ارتباط زیادی با پرستاری ندارند را همراه با افزایش کیفیت محیط کارآموزی دانشجویان، لازم دانسته و عنوان نموده اند که افزایش دانش و مهارت مربیان و بازنگری دروس و برنامه آموزش پرستاری باعث افزایش انگیزه و رضایت دانشجویان و

- Thraikill A. Job satisfaction of advanced practice nurses in the Veterans Health Administration. *J Am Acad Nurse Pract* 2010 ; 22(1):35-44.
4. Bateni MR. [Study of the occupy situation of the field of medical documents graduates in Isfahan faculty of medical and information , during 1991 to1996]. *Seasonal Research and Scientific Journal of Management and Information*. 1999 ;4: 4.
  5. Ghaffarian Shirazi H , Delaviz H , Ghaedi H , Ahmadavi A. [The relationship between student,s educational success and their concerns and general satisfaction]. 6th National Congress on Medical Education and First International Conference on Reform and Change Management in Medical Education.2003:150. (Persian).
  6. Hoseini Golafshani Z, Abedi HA, Rastegari M. [Comparative study of job satisfaction and its effective agents on the nursing managers of Isfahan private and public hospitals in 1994]. *Transmitting of nursing and midwifery students (Evolution in render of nursing and midwifery services)*,Isfahan . 2001, 24 to25 October : 25-26.
  7. Hajikazemi A, Khanjari S, Shahpourian F, Mashayekhi F. [Evaluation of the nursing expertness education program by the viewpoint of Iran , Tehran and Shaheed Beheshti Universities of medical sciences students and graduates in 1996]. *Journal of Research of Isfahan Medical Sciences*. 1998;3 (1):28 -32. (Persian)
  8. Taghizadeh R, Shabanlouei R, Sakhaei SH, Khorrami A . [Study of motivayion and satisfaction of the nurses employed in Khoy hospitals and its relation to nursing services]. *Transmitting of nursing and midwifery students (Evolution in render of nursing and midwifery services)* , Isfahan . 2001, 24 to25 October:50-60.(Persian).
  9. Mc Carthy VJ, Power S, Greiner BA. Perceived occupational stress in nurses working in Ireland . *Occpt Med (Lord)*. 2010, Oct 1 (Epub ahead of print).
  10. Katayama H. Relationship between Emotional Labor and job Related Stress among hospital nurses. *Nippon Eiseigaka Zasshi* 2010 ; 65(4): 524-29.

کار خویش ادامه میدهند ، بنابر این پیشنهاد می گردد ، متولیان امر با توجه ویژه به اهمیت شغل پرستاری در تامین سلامت جامعه ، باعث افزایش رضایت و علاقه دانشجویان و دانش آموختگان به این رشته وشغل با اهمیت شده و تمهیدات لازم را برای افزایش ظرفیت استخدام کارشناسان پرستاری و همچنین بهبود شرایط کار و محیط کاری ، افزایش حقوق و درآمد و ایجاد تسهیلات کافی ومتناسب با موقعیت و میزان سختی این شغل برنامه ریزی نموده و همچنین امکان ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر و ارتقاء دانش و مهارت کارشناسان پرستاری را فراهم آورند .

سپاسگزاری:

بدین وسیله از معاونین محترم آموزشی و پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، سرپرست وقت و پرسنل محترم دانشکده پرستاری بروجن، وهمچنین جناب آقای یداله فتحی مدیر محترم اداره کل آموزش دانشگاه علوم پزشکی همدان ، که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند، تشکر و قدردانی نموده و موفقیت ایشان را از خداوند منان خواستاریم .

منابع:

1. Ebadi A. [Study of the viewpoint of nurses about the effective agents to making of job motivation in Tehran] . *Nursing faculty of Shaheed Beheshti University of Medical sciences, M.sc. Thesis*. 1995. (Persian)
2. Jun A , Qi W , Zu XL. Job satisfaction and its modeling among township health center employees : A quantitative study in poor rural China . *BMC Health Serv Rec* 2010; 10:115.
3. Faris JA, Douglas MK, Maples DC, Berg LR ,